

Tyvskriminaliteten i Sverige og Norge 1935—1954.

Av cand. jur. KNUT SVERI.

I. Med full rett advarer de fleste moderne kriminologiske forfattere mot en uforsiktig omgang med kriminalstatistiske data, — det kan her være tilstrekkelig å minne om *Sutherlands* ofte siterte ord: „The criminal statistic is the most unreliable and difficult of all statistics“. I særdeleshet understrekes det at man bør være varsom i bruken av de enkelte lands offisielle statistikker til internasjonale sammenlikninger. Denne oppfatning er vel berettiget, men man må være klar over at den i første rekke er en nøktern reaksjon på de åpenbare misbruk som fant sted, spesielt i tysk kriminologi, blant de såkalte moralstatistikere. Som kjent trakk disse på grunnlag av kriminalstatistikkene slutninger om de ulike nasjoners moralske nivå. Overfor denslags bruk — eller rettere misbruk — er kritikken åpenbart berettiget.

Imidlertid er det innlysende at kriminalstatistikken ikke er ubrukbar for *enhver* art av internasjonale sammenlikninger. Om en f. eks. ønsker å få rede på hvor strenge straffer som i praksis nyttes i de ulike land, eller hvor stor arbeidsbyrde de forskjellige offentlige myndigheter har, må en anta at statistikkene i de fleste tilfelle kan nyttes uten større feilmargin.

Det sentrale spørsmål av kriminologisk interesse er imidlertid om statistikkene kan fortelle noe om *den reelle kriminalitetsfrekvensen i de ulike land*. Det er klart nok at uforsiktig omgang med statistikkene kan gi helt fordreide resultater og at *Hurwitz* har fullstendig rett når han påpeker at feilkildene er mange: „I særlig grad hæfter disse feilkilder ved *internationale* sammenlignende statistikker, der paa grund af forskelle i de respektive landes materielle og processuelle lovgivning, i rets- og politivæsenets effektivitet og i paalideligheden af de talmæssige konstateringer, som regel er uden synderlig værdi“ (Kriminologi, Kbh. 1948, s. 29).

Allikevel må en innrømme at det faller en nokså tungt for brytet helt å avvise denne slags komparative studier. Det er utvilsomt av stor interesse — ikke minst for kriminalsosiologien — å kunne sammenlikne kriminaliteten i land med ulik sosial, kulturell og næringsmessig utvikling. Og vel er det så at kriminalstatistikken har mange feilkilder, men det kan allikevel ikke

benektes at den er det *eneste* mål vi har for forskjellene i faktisk kriminalitet landene imellom.

De problemer som må overvinnes er av to slag: For det første må man erkjenne og eliminere feilkildene i den utstrekning dette lar seg gjøre. Forutsetningen er her selvsagt at man kjenner landenes lovgivning og rettsvesen og vet hvordan de forskjellige statistikker er bygget opp. For det andre må man forvisse seg om at de tall som sammenliknes er sammenliknbare, d. v. s. at de omfatter samme enheter. Om man har bragt disse forhold på det rene vil det etter mitt skjønn være mulig å foreta en sammenlikning, — men det sier seg selv at man aldri vil være i stand til å få noe særlig fint presisjonsverktøy ut av dette. Det er et spørsmål om kilo og tonn, ikke gram og karat. Ikke sjelden vil man forøvrig stå overfor problemer — spesielt m. h. t. feilkildene — som gjør at det vil være helt uforvarlig å trekke noen slutninger i det hele tatt.

En måte som muligens kan ha sin betydning er å foreta sammenlikninger av *utviklingstendenser* uten direkte å sammenlikne de enkelte korresponderende tall for de ulike land. Forutsetningene må være at man undersøker et relativt langt tidsrom, at det dreier seg om noenlunde samme forbrytelser (d. v. s. forbrytelser som har samme motivasjon og defineres noenlunde likt i de to land), samt at det ikke i tidsperioden er inntruffet endringer i lovgivningen eller i de straffhåndhevende myndigheters atferd. Ikke alle typer straffbare handlinger egner seg til en slik sammenlikning, således f. eks. ikke den kriminelle abort. Det en må ha for øyet er straffbare handlinger som man kan gjøre rekning med vil bli anmeldt til politiet i noenlunde like stor grad fra år til år.

Særlig tyvskriminaliteten synes å tilfredsstille disse fordringer. I det følgende skal en søke å sammenlikne utviklingen i Sverige og Norge i 20-årsperioden 1935—1954 på grunnlag av de tilgjengelige statistikker fra disse to land. Det er ikke hensikten å gi noen fullstendig drøftelse av emnet, men bare å antyde en mulig behandlingsmåte av det. Forfatteren er ikke statistiker og den endelige undersøkelse overlater jeg derfor til mer kompetente forskere.

Feilkilder. En kan stille spørsmålet på følgende måte: Hvilke tenkelige faktorer, som ikke kommer av forskjeller i reell kriminalitet, innvirker på de svenske og de norske statistikker over tyvsforbrytelser?

Såvidt en kan se vil disse faktorer hovedsakelig referere seg til følgende 6 områder:

1. De to lands lovdefinisjoner,
2. myndighetenes — og herunder domstolenes — forståelse og bruk av lovbestemmelsene,

3. straffeprosessen,
4. politiets effektivitet,
5. befolkningens innstilling til myndighetene, og
6. kriminalstatistikkenes oppbygning.

Lovdefinisjonene. Rent umiddelbart må en ha lov å anta at det norske begrep „tyveri“ og det svenske „stöld“ brukt i daglig tale er helt identiske. Det har derfor presumpsjonen for seg når man antar at dette også er tilfelle med de juridiske realiteter som dekkes av de to ord.

Imidlertid viser det seg at tyvs- og stöldbegrepene i perioden 1935—54 er blitt endret i de to land.

Sverige hadde inntil 1/1-43 (lovendring av 12. juni 1942) i SL 20:1 den bestemmelse at det var straff for „var som stjal gods eller penningar över trettio riksdaler (kronor)“. Etter lovendringen lyder den slik: „Var som olovligen tager vad annan tilhör med uppsåt att tillägna sig det, dömes, där tillgreppet innebär skada, för stöld till straffarbete i högst 2 år eller fängelse“. Grensen til „snatteri“ fremgår av SL 20:2: „Är stöld med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för snatteri dömas till böter eller fängelse“.

Det spørsmål som her interesserer er om disse endringer er av en slik art at de i *vesentlig* grad endret praksis. Om dette var tilfelle vil det være uriktig å framstille kriminalstatistikkene fra før og etter 1942—43 som kontinuerlige, idet de jo da ikke kan sammenliknes fordi de refererer seg til ulike realiteter. Som man ser inneholder den tidligere bestemmelse intet om de subjektive vilkår for straffbarhet og hva angår de objektive vilkår anfører den bare et, nemlig at verdien av det stjalne må være over 30 riksdaler (kroner). De øvrige vilkår må således være utformet i rettspraksis og man må vel ha lov å anta — siden tyveri er en så vanlig foreteelse — at bestemmelsen rent faktisk hadde fått et meget fast innhold. Regelen av 1942 bygger selvsagt på dette; i Ekeberg-Strahl-Beckmans kommentar (1952) heter det nettopp: „Nya lagen lämnar beträffande stöld liksom beträffande andre brott en vägledande brottsbeskrivning. Vid utformande av denna har lagstiftaren *utgått från det hittillsvarande stöldbegreppet* men sökt råda bot på de svagheter som vidlåda detsamma“ (s. 117 — uth. her). De svakheter det tales om, synes vesentlig å være to: Etter den tidligere regel kunne bare gjenstander med markedsverdi stjeles. Dette medfører at også verdipapirer, bankbøker m. m. nå kan være gjenstand for tyveri, hva de før ikke var. Den andre svakhet var i forhold til 30-kroners grensen — d. v. s. grensen mot SL 20:2 om snatteri. Det som her interesserer er følgende uttalelse av kommentatorene: „Lagen bör icke tillämpas

som om avsikten vore att avsevärl utvidga snatteribegreppet —“ (s. 129).

Noe fullt bevis for at det råder en kontinuitet i praksis før og etter 1942—43 har en selvsagt ikke ført med dette, men det synes i hvert fall som om det ikke er tale om noen særlig vesentlige endringer. Hovedinnholdet i SL 20:1 er det samme, — den ene endring (tyveri av verdipapirer utstedt til bestemt person) betyr tallmessig intet og den andre endring (mot snatteri) betyr intet i og med at en i den følgende sammenlikning skal ta med såvel SL 20:1 som 20:2.

I *norsk* rett hadde en inntil lovendring av 11. mai 1952 følgende bestemmelse (§ 257): „Den som uten besidderens samtykke borttar eller medvirker til borttagelsen av en gjenstand, der helt eller delvis tilhører en annen, i hensikt å forskaffe sig eller andre en uberettiget vinning ved dens tilegnelse, straffes for tyveri med fengsel inntil 3 år“. Nå lyder regelen: „For tyveri straffes den som borttar eller medvirker til å bortta en gjenstand som helt eller delvis tilhører en annen, i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved tilegnelsen“. Denne endring — som vesentlig er av redaksjonell art — må man vel trygt gå ut fra ikke spiller noen vesentlig rolle for praksis i tyverisaker (jfr. Andenæs: *Formuesforbrytelsene* (1953), s. 2).

Om en så ser på *den kvalifiserte form for tyveri*, SL 20:4, finner en også her vesentlige endringer pr. 1/1-43. Det karakteristiske for den bestemmelse som ble nyttet før denne tid var at den omhyggelig spesifiserte de kvalifiserende momenter — siden 1910 ikke mindre enn 10 arter med ulike straffesatser. Etter den nye ordlyd overlates det i en viss utstrekning til domstolen å vurdere hvorvidt et tyveri skal anses som grovt, men det forutsettes at de alminneligst forekommende tilfelle (innbrudd, lommetyveri, bruk av våpen eller sprengstoff, organisert bandevirksomhet o. l.) fortsatt skal være kvalifiserende. En må derfor ha lov å anta at det ikke i vesentlig grad har skjedd noen endring i rettspraksis — med unntak av noen mer sjeldent forekommende grensetilfelle. I hvert fall er det sikkert at nyendringene ikke er av en slik art at noen nye typer av tyvsforbrytelser er innført eller noen av de gamle er opphevet — om en slår sammen 20:1, 2 og 4 vil de sammen dekke det samme nå som før 1943. En forandring som muligens kan spille en viss rolle er at *forsøk på tyveri* ble gjort straffbart med den svenske lovendring.

Det samme som her er sagt gjelder også for den endring i den norske strl. § 258 som ble foretatt i 1951 (jfr. Andenæs, *anf. sted*, s. 18 fg.), — man bygget her utvilsomt i stor utstrekning på den svenske lovendring. M. a. o. heller ikke for det grove tyveris vedkommende synes det uberettiget å anse kriminalstatistikkene fra før og etter 1952 som kontinuerlige.

Sammenlikner en så de svenske og norske bestemmelser kan en si følgende:

1. De subjektive og objektive momenter synes å stemme bra overens.

2. Grensen mot underslag synes også å være ens.

3. Grovt tyveri faller sannsynligvis også sammen, i hvert fall for den største del av forbrytelsene.

4. Forsøk på tyveri faller sammen etter 1943, derimot ikke før denne tid.

5. Snatteri (SL 20:2 og strl. § 262) sammenfaller ikke. Tallmessig spiller imidlertid dette en underordnet rolle, — det betyr bare at en rekke personer som i Sverige blir dømt for snatteri, i Norge ville blitt tyvstraffet.

Konklusjonen på denne drøftelse synes da å bli at gjerningsinnholdet i de svenske og norske straffebestemmelser om tyveri tilsammen stemmer såvidt bra overens at en må ha lov å bruke kriminalstatistikkenes tall til en sammenlikning av tendensene i utviklingen over 20-årsperioden 1935—54. Derimot synes tallene for de enkelte undergrupper (f. eks. simpelt tyveri) ikke å samstemme. En må derfor bygge på tyveri („stöld“) som et fellesbegrep.

Myndighetenes forståelse og bruk av lovparagrafene. Den sammenlikning som hittil er foretatt bygger på oppfatninger hevdet av den rettsvitenskapelige teori. En annen sak er om disse overensstemmer med praksis slik denne arten ser seg hos de rettshåndhevende myndigheter, d. v. s. politiet, påtalemyndighetene og domstolene. For de sistnevnte vedkommende må en vel ha lov å anta at det eksisterer en slik overensstemmelse — nordisk rettsvitenskap har jo nettopp ansett det som sin oppgave å gi framstillinger av den praksis domstolene følger. Annerledes med politiet og — om enn i mindre grad — påtalemyndigheten. Der er ingen tvil om at det hos disse myndigheter etter hvert skapes kutymer for behandling av sakene, kutymer som hverken rettsvitenskapen registrerer eller som får uttrykk i kriminalstatistikken. En kan f. eks. ikke uten videre gå ut fra at praksis m. h. t. henleggelse av saker „på grunn av bevisets stilling“ eller „til observasjon“ er den samme ved ulike politikamre eller i Sverige — Norge.

På dette punkt må en imidlertid resignere. Uten grundige studier av myndighetenes daglige virksomhet er det uråd å vite noe bestemt om i hvor stor utstrekning disse forhold virker inn på kriminalstatistikkenes opplysninger. Et moment synes imidlertid å tale for at en sammenlikning av den art en her skal foreta ikke i vesentlig grad blir påvirket av denne feilkilde: Det er rimelig

grunn til å tro at i tidsperioden 1934—54 har politiets og påtalemyndighetens praksis i behandling av sakene ikke endret seg vesentlig. Dette gjelder særlig for Sveriges vedkommende, for Norge kan det muligens tenkes at endringene i 1945 (utskifting av tjenestemenn i forbindelse med landssvikoppgjøret) har influert på praksis. I så fall gjelder dette imidlertid i første rekke den ordinære kriminalstatistikk, ikke statistikkene over anmeldte forbrytelser (politistatistikken).

Prosessreglene. At den svenske og norske straffeprosessuelle ordning atskiller seg på mange og vesentlige punkter behøver ikke å begrunnes nærmere. Dette får forskjellig betydning for domsstatistikken og for politistatistikken.

En må anta at politistatistikken i de to land ikke er forskjelligartede på grunn av prosessreglene. Tyverier blir enten meldt til politiet eller oppdaget av politiet og anmeldt av dette, — slik er det både i Sverige og Norge. Selve fremgangsmåten er på alle vesentlige punkter identisk. De forskjeller av prosessuell art som de to land framviser og som kan påvirke domsstatistikken er betydelig viktigere. Spesielt må en her understreke de store ulikheter som eksisterer m. h. t. bruk av påtaleunntatelse (åtalseftergift). Først fra 1944 ble denne ordning gjennomført i Sverige for ungdom i alderen mellom 15 og 18 år. Statistisk kan en komme over denne vanskelighet ved å addere påtaleunntatelser til domfellelser, (derved framkommer begrepet „straffbare“ som nyttes i den norske kriminalstatistikk). Siden den svenske statistikk ikke opererer med tilstrekkelig detaljerte data for åtals-ettergiftens vedkommende, blir tallene dessverre bare anslagsvis.

Hva angår de øvrige prosessuelle ulikheter så må en nok gjøre rekning med at de påvirker domsstatistikkenes tall. Sverige innførte således betydelige endringer i straffeprosessen med rättegångsbalken av 18.7.1942. Norge har også innført en del mindre endringer (f. eks. barnevernsloven, lov om arbeidsskole). Imidlertid tror jeg at man med meget høy grad av sannsynlighet kan anta at så godt som alle personer som f. eks. i årene 1935—40 ble dømt for tyveri i Sverige også ville blitt det i årene 1950—54, og — omvendt — at omtrent samtlige personer som i årene 1950—54 ble dømt eller fikk åtalseftergift ville blitt dømt i 1935—40. Og jeg vil anta at disse personer også ville blitt kjent straffbare i Norge — og de tilsvarende norske i Sverige.

Disse påstander er det selvsagt uhyre vanskelig å bevise. Med inngående studier skulle det muligens kunne la seg gjøre, — men jeg tviler sterkt på at det ville være verdt det arbeid som en slik undersøkelse ville medføre.

Politiets effektivitet. At denne varierer sterkt må en vel uten tvil ha lov å anta. Såvel i Sverige som i Norge har det i tiden etter 1945 vært vanskeligheter med rekrutteringen til politiyrket. Og i tillegg til dette kommer utrenskningen i Norge — i 1940.—45 fore-

tatt av nazistene, i 1945 og senere av de lovlige myndigheter — og politikontfliktene i Sverige i de senere år. At disse forhold har virket inn på domsstatistikkene kan en uten videre gå ut fra. Derimot vil de ha betydning for politistatistikken på en helt annen måte. For det første synes det ikke utenkelig at lovbrysterne opptrer mer aktivt i og med at de oppdager politiets ineffektivitet, en vil m. a. o. måtte ta i betraktning denne som en av grunnene til en eventuell økning i kriminaliteten (jfr. den danske polititiløse tid). Og dernest kan det tenkes at en del mennesker som blir frastjålet gjenstander unnlater å melde dette til politiet fordi „det så allikevel ikke kan gjøre noe ved det“.

Alt i alt er det vel imidlertid liten grunn til å tro at disse forhold har betydd særlig meget for tendensene i utvikling i de to land, — men her innrømmer jeg villig at jeg er på tynn is.

Befolkningens innstilling til myndighetene og dens villighet til og interesse i å anmelde forbrytelser. Det kan tenkes, skjønt det er meget tvilsomt om det er riktig, at befolkningen i Norge etter krigen har kjent en motvilje mot alt som smaker av politi og at den derfor har unnlatt å anmelde forbrytelser. I så fall skulle dette gjøre seg mest gjeldende i de første år etter krigen — det er lite trolig at det betyr noe vesentlig i årene 1950—54.

Det har vært hevdet at p. g. a. den økete levestandard er folk ikke lenger så interessert i å melde f. eks. småtyverier, en person finner det enklere å kjøpe en ny gjenstand, i stedet for den han er frastjålet, enn å melde saken til politiet. Imidlertid har den motsatte oppfatning også vært framholdt: folk som har fått anledning til å skaffe seg flere gjenstander er meget påpasselige med dem og gjør hva de kan for å få dem tilbake om de mister dem — bl. a. ved å anmelde eventuelle tyverier til politiet. Hva som her er riktig er høyst uvisst; det varierer vel sterkt hvordan folk reagerer når de oppdager at de er frastjålet noe. Men det er ganske klart at i en rekke tilfelle meldes tyverier ikke til politiet, hva nå enn beveggrunnen for dette kan være. Men man må kanskje ha lov å tro at forholdene i Sverige og Norge i så måte er noenlunde parallelle.

Kriminalstatistikkenes oppbygning. En skal i det følgende delvis bygge på *politistatistikken* fra de to land, delvis på den ordinære kriminalstatistikk, d. v. s. statistikkene over personer kjent skyldige av kompetent myndighet (her kalt *domsstatistikk*).

Det er særlig to problemer som har betydning og som maner til forsiktighet under tolking av dataene. For det første at statistikkene ikke er fullstendige. Dette gjelder spesielt politistatistikken som for det tidsrom en her er interessert i, må sies å være meget mangelfull. For Sveriges vedkommende vil en bygge på politistatistikken fra Stockholm, Norrköping, Göteborg og Malmö (inntatt i resp. byers statistiske årbøker). Dessuten har en noen tall fra Västmanlands og Kronobergs län (i „Brottslighetens ut-

veckling åren 1913—47", Statistiska Meddelanden Ser A, Band VI 3, Sth. 1949). For Norges vedkommende har en bare tall for Oslo (i Oslo bys statistiske årbok) og noen høyst ufullstendige data fra Bergen. — Domsstatistikken er fullstendigere, unntatt på et punkt, nemlig når det gjelder påtaleunntelser i Sverige for årene 1947—54.

For det andre er det en alvorlig vanskelighet at statistikkene — det gjelder også her i særlig grad politistatistikkene — er forskjellig oppbygd innbyrdes og også varierer i innhold fra år til annet. Statistikkene fra Göteborg og Bergen refererer seg således til samtlige anmeldte forbrytelser og sier intet om tyvsforbrytelsene spesielt (unntatt for årene 1951—54 for Göteborgs vedkommende). Nå er riktignok tyveri den vanligste art forbrytelser og vil være utslagsgivende for totaltallene, men det er allikevel klart at noe mer enn en antydning om utviklingen kan slike totaltall ikke gi. De data som finnes i de andre politistatistikker er noe mer „up to the point“, forsåvidt som de i hvert fall refererer seg til forbrytelser mot SL 20 kap. (d. v. s. at statistikkene også omhandler bosvik og tyveri fra familiemedlemmer m. v. („bodråkt“), ran, egenmäktig förfarande (bl. a. biltyveri), selvtekt, alvorlig tillgrepp och intrång i fastighet, strömtyveri og forberedelse og forsøk på tyveri). Dessverre er f. eks. for Stockholms vedkommende statistikken forandret flere ganger i løpet av tidsperioden, slik at det nå er uråd å få skilt ut de egentlige rene tyverier.

I det hele er politistatistikkene så forskjellige i oppbygning og så ufullstendige at en ikke direkte kan foreta noen innbyrdes sammenlikning mellom dem. De må dessuten, p. g. a. endringer i deres oppbygning fra år til annet, tolkes med varsomhet fordi de mangler indre kontinuitet.

Jeg vil her få minne om det som innledningsvis ble antydnet i denne artikkel: det som en må søke å gjøre er ikke å foreta direkte sammenlikninger mellom de enkelte tall, men bare å søke utredet visse *tendenser* i utviklingen av kriminaliteten.

II. Som utgangspunkt har en valgt å ta for seg domsstatistikken for Sverige og Norge, samt politistatistikkene for Stockholm og Oslo. Til ytterligere belysning av utviklingen skal en dernest ta med data fra andre statistikker for andre distrikter.

Straffbare for tyveri i Sverige og Norge 1935—54.

I figur 1 har en teknet inn kurvene på grunnlag av tallene i tabell I.

For Sveriges vedkommende omfatter tallene „straffälda i 1. instans“ uten hensyn til eventuelle endringer ved høyere rett. Noen særlig betydning har imidlertid ikke dette. Langt viktigere er det forhold at Sverige fra og med 1944 innførte bruk av påtaleunntatelse, — av denne grunn blir tallene for 1944—53 for små. De

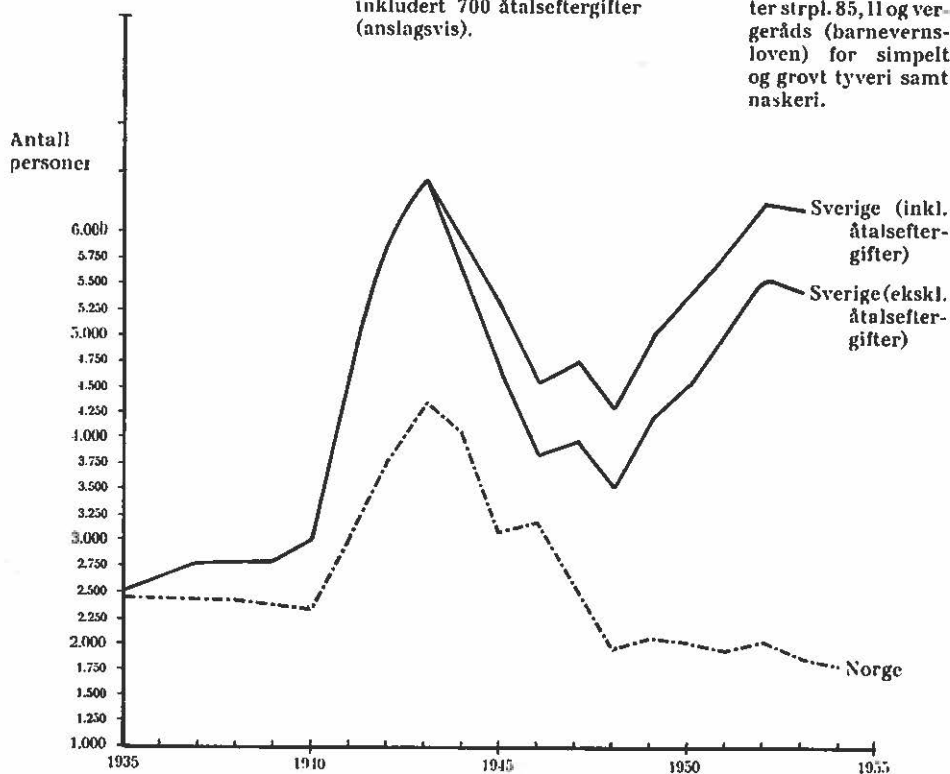
offisielle statistikker gir ingen opplysninger om hvor ofte det blir gitt påtaleunntatelse i saker angående tyveri og snatteri. Men for årene 1945—47 var tallet ca. 750 for SL 20, — en har derfor anslått at det ble gitt påtaleunntatelse for tyveri og snatteri i ca. 700 tilfelle pr. år. For de senere år er vel dette tall betydelig for lavt, men da dette ikke betyr noe for kurvens tendens har en holdt seg til dette absolutte minimumstall og teknet inn en kurve som også omfatter påtaleunntatelser.

Kurven for Norges straffbare refererer seg til personer som ved endelig dom er kjent skyldige, som har vedtatt forelegg (et ubetydelig antall) eller som har fått påtaleunntatelse etter strpl. § 85, 2 eller verge- (barneverns-)loven. Domfellelsene omfatter alle instanser.

Figur 1.
Straffbare i Sverige
og Norge for tyveri
1935—54.

Sverige: Sakfällda 1. instans for tyveri (herunder grovt tyveri og snatteri).
Øvre kurve: fra og med 1944 inkludert 700 åttelseftergifter (anslagsvis).

Norge: Straffbare for tyveri (d. v. s. domfelte, vedtatt forelegg samt påtaleunntatelser etter strpl. 85, 11 og vergeråds (barnevernsloven) for simpelt og grovt tyveri samt naskeri.

Tabell I.

År	Sverige				Norge			
	Sakfälda 1. instans (samt for årene efter 1944 åtalsefter- gifter)				Straffbare (d. e. domfelte, per- soner som har vedtatt forelegg samt påtaleunntatelse)			
	Enkel stöld	Snatteri	Grov stöld	Sum	Simple tyverier	Grove tyverier	Naskeri	Sum
1954	—	—	—	—	1.163	508	92	1.763
53	1.941	1.232	2.213	5.386 ¹⁾	1.204	544	99	1.847
52	2.080	1.187	2.262	5.529 ¹⁾	1.346	609	94	2.049
51	1.941	1.073	2.144	5.158 ¹⁾	1.256	654	59	1.969
50	1.540	1.000	1.966	4.506 ¹⁾	1.339	670	21	2.030
49	1.209	898	2.069	4.176 ¹⁾	1.439	652	16	2.107
48	1.049	777	1.706	3.532 ¹⁾	1.349	558	40	1.947
47	1.255	1.109	1.565	3.929 ¹⁾	1.611	816	19	2.446
46	1.314	1.057	1.392	3.763 ¹⁾	2.038	1.098	56	3.192
45	1.545	1.397	1.643	4.585 ¹⁾	1.779	1.221	126	3.126
44	1.911	1.764	1.759	5.434 ¹⁾	2.230	1.739	150	4.119
43	2.239	2.169	2.042	6.450	2.401	1.740	207	4.348
42	1.919	1.890	2.127	5.936	2.142	1.296	257	3.695
41	1.377	1.410	1.693	4.480	1.878	892	247	3.017
40	921	804	1.181	2.906	1.391	753	140	2.284
39	751	860	1.140	2.751	1.428	902	65	2.395
38	849	758	1.109	2.716	1.463	889	59	2.411
37	858	797	1.039	2.694	1.516	835	50	2.401
36	825	800	973	2.598	1.454	902	82	2.438
35	752	724	1.023	2.499	1.365	946	149	2.451

1) For årene 1944—53 kommer for Sveriges vedkommende i tillegg til de angitte tall også personer, som har fått åtalseftergift. — Som minimumstall kan dette anslås til ca. 700 pr. år, (i realiteten ligger tallet troligvis nærmere 2.000).

Av dette følger at kurvene ikke omfatter helt identiske realiteter. Men de forskjeller i beregningsgrunnlag som er påvist drar i retning av en enda større forskjell på kurvenes retning i de senere år.

Forøvrig skulle det neppe være nødvendig med noen ytterligere kommentarer — kurvene selv fører tydelig nok tale. Det mest interessante trekk er selvsagt utviklingen i årene 1948—53(54) med økningen i Sverige. Sammenlikner en tendensene i hele tidsperioden, og da spesielt årene 1935—39/1948—53, må en vel være berettiget å si at utviklingen i Sverige synes å ha gått i retning av en øket tyvskriminalitet, mens den i Norge etter krigsårene er gått ned til omtrent samme nivå som før krigen. Fullt ut holdbar er imidlertid ikke denne slutning, idet tallene jo bare angir hvor

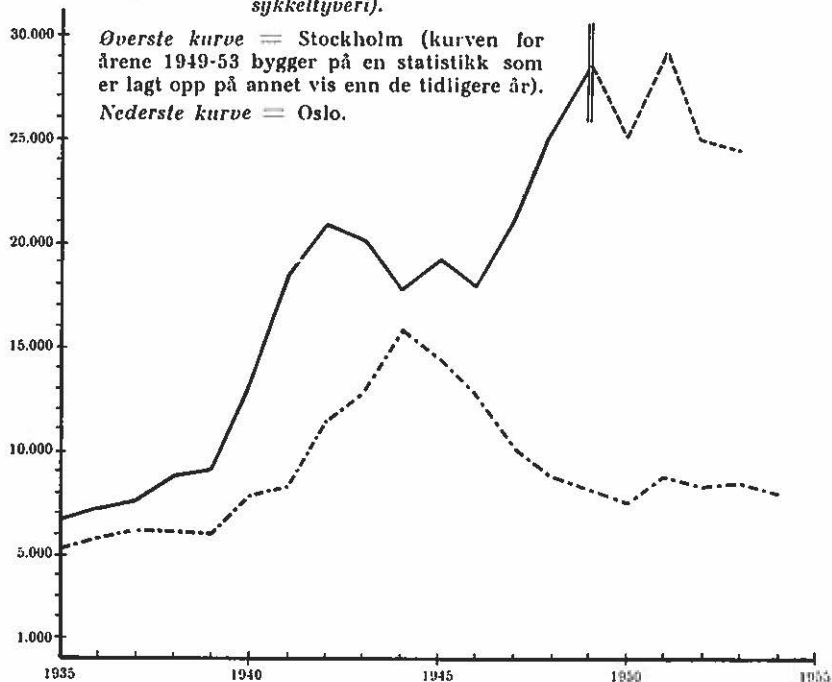
mange personer som blir kjent skyldige, ikke hvor mange lovbrudd som blir forøvet.

I figur 2 (tabell II) kommer man dette problem et steg nærmere inn på livet. Denne bygger på politistatistikkene for Stockholm og Oslo. — Følgende forhold er å merke ved de tall den bygger på: For *Stockholms* vedkommende er tallene ikke fullt sammenliknbare for årene før 1950 og etter. Årene 1935—49 omfatter lomme-tyveri, innbrudd og innbruddstyveri, vanlig tyveri og snatteri. Troligvis omfatter de også sykkel-, bil- og motorsykkeltyverier; hvis ikke ville det bety at antallet anmeldte forbrytelser plutselig sank fra 29.517 i 1949 til 14.245 i 1950, hvilket vel er særdeles lite sannsynlig. En har derfor teknet en fortsettelse av kurven fra 1950—53 med disse tall inkludert.

For *Oslo* omfatter tallene alle anmeldte og oppdagede grove og simple tyverier (også sykkeltyverier), samt bil- og motorsykkeltyverier. En må forøvrig merke seg at Oslo politidistrikt ble utvidet fra 1. okt. 1943 — tallene for 1943—54 er derfor litt for høye i forhold til 1935—42.

Figur 2.

Anmeldte og oppdagede tyvsforbrytelser
Stockholm-Oslo 1935-54 (inkl. bil- og motor-
sykkeltyveri).

Tabell II.

Stockholm							Oslo		
Forbrytelser »kommit til polisens k�nndom«							Anmeldte og oppdagede forbrytelser ved Oslo politi		
	Inn-brudd	»Ren« st�ld	Sum	»Sykkel-tyveri«	Bil- og motor-sykkel-tyveri	Total-sum	Grove og simple tyverier	Bil- og motor-sykkel-tyveri	Sum
1954	—	—	—	—	—	—	7.267	742	8.009
53	5.750	8.514	14.264	6.531	3.881	24.676	7.767	762	8.529
52	6.797	8.347	15.144	6.660	3.144	24.948	7.838	550	8.388
51	6.910	10.432	17.342	8.422	3.530	29.294	8.386	597	8.983
50	5.763	8.482	14.245	8.116	2.875	25.236	7.179	383	7.562
49						28.517	7.807	372	8.179
48						25.835	8.587	380	8.967
47	De enkelte undergrupper er uspesifiserte i statistikken. Angis imidlertid å omfatte de samme data som for årene 1935—42					21.124	9.521	600	10.121
46						18 064	11.545	1.371	12.916
45						19.357	13.652	903	14.555
44						17.912	15.697	162	15.859
43						20.359	12.682	132	12.814
	Fick-st�ld	Inn-brudd og tyveri	St�ld	Snatteri					
42	12	4.442	11.176	5.366		20.996	11.438	89	11.527
41	13	3.686	10.561	4.711		18.971	8.197	95	8.292
40	29	3.263	7.686	2.622		13.600	7.731	216	7.947
39	32	2.556	5.185	1.412		9.185	5.883	213	6.096
38	65	2.488	5 087	1.353		8.993	5.943	305	6.248
37	34	2.281	4.171	1.150		7.636	6.148	234	6.382
36	64	2.157	3.768	1.250		7.239	5.688	231	5.919
35	59	1.907	3.538	1.347		6.851	5.110	223	5.333

Som man ser viser kurvene i figur 2 samme tendens som i figur 1. Økningen i anmeldte tyvsforbrytelser er for Stockholms vedkommende meget betydelig. Og selv om man tar hensyn til feilkildene vil det etter mitt skjønn ikke være mulig å komme til noe annet resultat.

Befolkningens størrelse. Såvel Sveriges som Norges befolkning har øket i tidsperioden, og dette kan tenkes å føre til en utjevning i tallene. Om en tar for seg årene 1935—39 og 1949—53 finner en imidlertid følgende:

Antallet straffbare pr. 1.000 innbyggere i Sverige gikk opp fra 0.42 til 0.83, mens det gikk ned fra 0.83 til 0.61 i Norge. Og an-

meldeshyppigheten steg fra 14.25 til 35.66 i Stockholm, mens den i Oslo holdt seg noenlunde konstant — henholdsvis 21,80 og 19.11. Disse siste tall er imidlertid temmelig unøyaktige, for såvidt som utvidelsen av Oslo politidistrikt gjør det uråd å foreta noen nøyaktig beregning.

Disse tallene må selvsagt ikke leses parallelt — det som interesserer er bare nedgangen og oppgangen innen hvert land sammenholdt med tendensen landene imellom.

Et eiendommelig forhold må påpekes i forbindelse med folkemengden. Det ville være rimelig å anta at økningen i Stockholm i anmeldte forbrytelser har sammenheng med økningen i aldersklassene 15—25 år. Dette er imidlertid ikke tilfelle, i hvert fall ikke for selve Stockholm stad: I 1935 var det ca. 86.000 personer i de angitte aldersklasser, i 1940 ca. 91.000, 1950 ca. 79.000 og i 1953 ca. 80.000. For Oslos vedkommende finner en også synkende tall i tidsperioden.

Supplerende data. I oversikten „Brottslighetens utveckling 1913—47“ (Sth. 1949) finner en følgende tabell som omfatter „stöld och dylikt“, d. v. s. SL 20 utom 5 och 6 §§; (for tiden för 1943: 20 kap. ekskl. 12 §):

Anmeldte tyvsforbrytelser.

	Västmanlands län	Kronobergs län	Malmö stad
1932	573	165	1.631
38	1.075	382	2.219
42	2.428	849	3.110
47	2.030	853	4.361

Tallene synes å stemme bra overens med tendensen i figur 1 og 2. Om man bygger på opplysninger fra *Malmö stad* bekreftes ytterligere denne utviklingen:

Anmeldte tyvsforbrytelser i Malmö.

	Stöld	Innbrudd	Snatteri
1935	1.877	471	401
1940	1.910	353	443

	Stöld, även grov	Snatteri	Bilstöld	Övriga mot SL 20
1950	3.514	461	498	2.889
51	4.039	584	879	3.836
52	4.275	276	633	3.532
53	3.807	317	706	3.756

Det samme er tilfelle med Norrköping:

Anmeldte forbrytelser mot SL 20 kap.

	Stöldbrott total
1936	1.114
37	963
38	980
39	922
1950	2.801
51	3.446
52	3.118
53	2.991
54	2.992

(pr. 1000 innb.: 1936: 17,7; 1954: 34,0).

For Gøteborg har en bare tallene over anmeldte forbrytelser i det hele, tall som derfor må tolkes med stor varsomhet. I årene 1935—39 ble gjennomsnittlig anmeldt mellom 6.500 og 6.700 forbrytelser, — for årene 1950—54 var tallet ca. 18.500. Dette vil si ca. 24.00 pr. 1.000 innb. før krigen, mot ca. 50.00 i 1950/54.

For Norges vedkommende har en ikke stort å vise til. En statistikk for Bergen by over samtlige anmeldte forbrytelser viser i årene 1935—39 at tallet lå på ca. 3.700 pr. år, hvilket er omtrent det samme som for 1950—54. Pr. 1.000 innb. har forholdstallet holdt seg konstant før og etter krigen. En statistikk fra et lite politikammer på Vestlandet (Sunnmøre) viser heller ingen økning i anmeldelseshyppigheten av forbrytelser.

Det kan samtidig være av interesse å nevne at statistikkene fra *Finnland* og *Danmark* synes å gi et bilde av kriminalitetsutviklingen som stemmer overens med det en får ved å studere tallene fra Norge. Politistatistikken for Finnlands vedkommende viser at det i årene 1935—39 ble anmeldt gjennomsnittlig 19.141 tyverier, snatterier og innbrudd pr. år, mens tallet for 1950—54 var 23.625. Tar en i betraktning befolkningsøkningen blir forholdstallet det samme for de to perioder. Danmark hadde i 1936—38 ca. 60.000 anmeldte tyverier, i 1952: 90.000, 1953: 86.000 og i 1954: 80.000. Noen vesentlig økning — av den størrelsesorden som de svenske statistikker synes å indisere — finner en ikke.

III. I innledningen ble det framholdt at de mange feilkilder gjør kriminalstatistikkene til et meget grovt og upresist mål for kriminalitetstilstanden i de ulike land. En har under gjennomgåelsen av de svenske og norske statistikker søkt å påvise de mest iøynefallende feilkilder og påpekt at det på grunnlag av de eksisterende statistiske data er uråd å foreta direkte sammenlikninger mellom kriminaliteten i Sverige-Norge de enkelte år. Derimot synes det tillatelig å nytte materialet til visse slutninger om ut-

viklingstendensen i perioden 1935—54. Men det er innlysende at man ikke kan komme til noe presist tallmessig uttrykk for denne tendens, av den enkle grunn at det framlagte materialet ikke har noen enhellig oppbygning. Det som synes å berettige en til å trekke noen konklusjoner i det hele tatt er at alle tilgjengelige statistikker i Sverige peker i en retning og de — riktignok mer sparsomme — opplysninger en har fra Norge i en annen.

Uttrykt i tilbørlig forsiktige vendinger synes det derfor berettiget å anta følgende:

1. Under krigsårene 1940—45 økte tyvskriminaliteten meget betydelig i begge land.

2. I årene 1945—53(54) synes tyvskriminaliteten, etter en nedgang i årene 1944—45, å ha økt meget betydelig i Sverige, mens den i Norge stadig er gått tilbake slik at den i slutten av perioden ligger på samme nivå som før krigen.

Disse påstander refererer seg selvsagt til den reelle kriminalitet og bygger derfor på den forutsetning at statistikkenes opplysninger gir et bilde av utviklingen av total kriminaliteten (såvel den oppdagede som den uoppdagede). Om dette er riktig kan en ikke vite, men det er et postulat en er nødt til å bygge på.

Knut Sveri.